

Megőrizhető-e a mentesség?

Az Európai Unió húsz legveszélyesebb zárlati károsítója közé tartozik a *Xylella fastidiosa* baktérium is (2019/1702/EU rendelet). Bár Magyarország az eddig elvégzett vizsgálatok alapján mentes a kórokozótól, növelhetik a kockázatot a már fertőzött térségekből behozott növény szállítmányok, ezért továbbra is kiemelten fontos a rendszeres ellenőrzés.

A *Xylella*-mentes státusz fenntartása érdekében évente országos, tervszerű felderítések zajlanak, amelyek során a hatóság célzott mintavételezést végez a fertőzés szempontjából kockázatos vagy gyanús területeken, illetve az ott található gazdanövények körében. A kórokozónak több alfaja ismert, és köztük földrajzi és gazdanövény-specializáció figyelhető meg mind az okozott tünetek, mind a fertőzőképesség tekintetében.

A kórokozó gazdanövényköre rendkívül széles: jelenlegi ismereteink szerint 91 növénycsalád 319 nemzetségének 727 növényfajából áll. A leginkább kockázatos fajok közé tartozik egyebek között a szőlő, a levendula, a leander, az olajfa, a mandula, a kávécserje és a mirtuszlevelű pacsirtafű.

A hazai laboratóriumi vizsgálatok eddig minden esetben negatív eredményt hoztak, ugyanakkor a nemzetközi fertőzési esetek indokolták teszik a fokozott ellenőrzéseket. A kórokozó megtelepedése szempontjából az időjárás kulcsfontosságú, mivel ez határozza meg, hogy esetleges megjelenést követően tartósan fenn tud-e maradni a baktérium.

A globális felmelegedés tehát fokozza a kockázatot. Az enyhébb telek és a hosszabb vegetációs időszak kedvez a melegigényes baktérium fennmaradásának és a vektorok felszaporodásának, ezáltal növelve a fertőzés kialakulásának valószínűségét. Már ott is megtelepedhet a kórokozó, ahol azt korábban nem tették lehetővé a körülmények.

1. A *Xylella fastidiosa* melegigényes kórokozó, így eddig főként Dél-Európában fertőzött (Alicante, 2022) 2-3. A kockázatos területeken célszerű kabócamonitoringot végezni. Fűhálózással fogott tajtékos kabóca Spanyolországban

A VEKTOROK SZEREPE

Terjedésében meghatározó szerepet játszanak a faszöveti nedvvel táplálkozó rovarok, például a kabócák. Az Európában – és hazánkban is – gyakori tajtékos kabóca (*Philaenus spumarius*) a fertőzött növényből felvett kórokozóval képes azonnal megbetegíteni az egészséges növényeket. Kevésbé hatékonyan, de terjeszti még a baktériumot a méregzöld kabóca (*Cicadella viridis*) is, és az évenkénti kéthárom nemzedéke növeli a potenciális fertőzési nyomást. Egyes kabócafajok inkább nedvesebb élőhelyeket kedvelnek, míg a polifág tajtékos kabóca a szárazabb

területeket, ahol több száz tápnövényen is fenn tud maradni. Mindkét említett faj tojás alakban telet át, abban a baktérium nem marad fenn, és vedléssel a rovarok elveszítik fertőzőképességüket.

NÖVELI A BEHURCOLÁS KOCKÁZATÁT

A legmagasabb behurcolási kockázatot a lakossági „zsebimport”, valamint azok az engedélyezett növény szállítmányok jelentik, amelyek olyan régiókból érkeznek, ahol a kórokozó jelenléte már igazolt, így például Dél-Franciaország, Olaszország, Spanyolország és Portugália egyes térségeiből. Még nagyobb a veszély, ha felszámolt, karantén alatt lévő területekről hoznak be például visszametszett idős olajfákat.

Az elmúlt években ugyanis növekszik a mediterrán eredetű növények – különösen az olajfa – iránti érdeklődés. Tavaly például több mint 30 hektáron telepítettek hazánkban olajfákat. Ezek az ültetvények növényegészségügyi szempontból fokozott figyelmet és ellenőrzési programot igényelnek.

A tünetmentesen fertőzött növények, növényi hajtások behozatala, valamint az illegális vagy ellenőrizetlen, nem megfelelően dokumentált szaporítóanyag-kereskedelem egyaránt nagy veszélyforrást jelentenek. A kertészeti árudák és a növényegészségügyi szempontból kockázatos szállítmányokat kezelő kereskedelmi egységek ellenőrzése (pl. növényútlevél megléte) ezért továbbra is kulcsfontosságú.

Az idegenhonos károsítók elleni védekezés alapja a megelőzés, a rendszeres hatósági felderítés és a bejelentési kötelezettség betartása. A termelők, forgalmazók és a lakosság együttműködése elengedhetetlen annak érdekében, hogy Magyarország megőrizze *Xylella*-mentes státuszát, ha pedig mégis megjelenne a kórokozó, mielőbb megtörténjenek a növényegészségügyi intézkedések.

Bodor-Zanker Angéla
növényorvos

